

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΚΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ

Θέσεις της Επιτροπής επί των ζητημάτων
του έργου του Αχελώου και απαντήσεις επί των ερωτήσεων
Ευρωβουλευτών προς την Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το έργο της εκτροπής των νερών του άνω ρού του Αχελώου προς τη Θεσσαλία είναι ένα παλιό και ζωντανό όραμα του Θεσσαλικού λαού αλλά και όλων των Ελλήνων που θέλουμε να δούμε την πατρίδα μας να προοδεύει και να ευημερεί.

Η ιδέα αυτή, η αξιοποίηση δηλαδή της πεδιάδας της Θεσσαλίας που υστερεί σε υδάτινο δυναμικό και υπερτερεί σε ανάγκες από το αποδεδειγμένο πλεόνασμα του υδάτινου δυναμικού της λεκάνης του Αχελώου έγινε και γίνεται αποδεκτή από τους Έλληνες γιατί έρχεται να αποκαταστήσει μιά ισορροπία που οι κλιματολογικές και γεωμορφολογικές συνθήκες δεν ευνοούν.

Πράγματι, από συστηματικές μετρήσεις μιάς πεντηκονταετίας προκύπτει ότι η λεκάνη του Αχελώου συγκεντρώνει μέση ετήσια ποσότητα νερού της τάξεως των 5 δισεκατομ. m³, ενώ οι ανάγκες της περιοχής (Αιτωλοακαρνανία) για όλες τις χρήσεις άρδευση, άρδευση, βιομηχανία) κυμαίνονται περί τα 2 δισεκατομ. m³.

Αντίθετα η λεκάνη του Πηνειού, η Θεσσαλία, συγκεντρώνει μέση ετήσια ποσότητα νερού περί τα 3 δισεκατομ. m³, ενώ οι ανάγκες για όλες τις χρήσεις της ανέρχονται στα 4,5 δισεκατ. m³. Έχει δηλαδή ένα έλλειμμα της τάξεως του 1,5 δισεκατομ. m³ ετησίως.

Η εντατική εξάλλου αξιοποίηση του υφιστάμενου υδάτινου δυναμικού για την ικανοποίηση των πολλαπλών αναγκών της έχει δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα στο περιβάλλον και στο οικοσύστημα του Πηνειού το οποίο ήδη απειλείται με κατάρρευση.

Η πραγματικότητα αυτή οδήγησε την Ελληνική Πολιτεία μετά από πολλές και επίπονες συζητήσεις, συνέδρια, ημερίδες και μελέτες, μεταξύ επιστημόνων, φορέων και δημοσίων υπηρεσιών, στην απόφαση για την υλοποίηση του έργου της εκτροπής των νερών του άνω ρού του Αχελώου προς τη Θεσσαλία.

- Το έργο έχει σαν στόχο την άρδευση ενός μέρους της Θεσσαλικής πεδιάδας με παράλληλη παραγωγή ενέργειας κατά μήκος της εκτροπής.

- Το έργο, όπως προκύπτει από όλες της μέχρι τώρα μελέτες ιδιαίτερα από τη μελέτη της Morgan Grehfell είναι το πιο παραγωγικό και αποδοτικό, που μπορεί να κατασκευαστεί στη χώρα μας.

Εκτιμάται ότι η επί πλέον πρόσδοος που θα προκύψει από την γεωργική παραγωγή σε σχέση με τη σημερινή είναι της τάξης

των 170 δισεκατομ. ετησίως. Εκτιμάται επίσης ότι θα παράγεται ηλεκτρική ενέργεια της τάξεως των 9,3% περισσότερη απ'ότι θα παρήγετο αν η εκμετάλλευση των νερών γίνονταν κατά μήκος του Αχελώου, στην πλήρη ανάπτυξη του έργου

- Σοβαρότερο όμως όφελος θα είναι η θετική επίδραση στο περιβάλλον της Θεσσαλίας και το οικοσύστημα του Πηνειού το οποίο κινδυνεύει να καταρρεύσει, αφού το ποτάμι τους καλοκαιρινούς μήνες έχει μηδενική παροχή, η δε στάθμη των υπόγειων υδροφόρων σε όλη τη Θεσσαλία έχει υποβαθμιστεί δραματικά.

Βέβαια το έργο ιδιαίτερα για την κλίμακα της Ελλάδας είναι μεγάλο και πολύπλοκο και οι επιδράσεις του ιδιαίτερα στην περίπτωση αστοχιών θα είναι σοβαρές. Για τούτο και δικαιολογημένα γεννά ερωτηματικά και απορίες τα οποία απαιτούν απαντήσεις.

Τέτοια ερωτηματικά και απορίες έχουν διατυπωθεί και από ορισμένους κ.κ. Ευρωβουλευτές, τους οποίους πράγματι διακρίνει δικαιολογημένη ευαισθησία ιδιαίτερα σε ότι αφορά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις από το έργο.

Όμως όλα αυτά τα ερωτηματικά και οι απορίες έχουν απασχολήσει από παλιά τους επιστήμονες και τους ειδικούς αλλά και τους φορείς της χώρας και τους φορείς της Θεσσαλίας, γιατί ιδιαίτερα οι φορείς της Θεσσαλίας με κανένα τρόπο δεν θα θέλαμε το έργο της εκτροπής να γίνει προς ζημιά της Εθνικής Οικονομίας και με δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον είτε στη Δυτ. Ελλάδα είτε στην πλευρά της Θεσσαλίας. Οι απαντήσεις που έχουν δοθεί λύνουν νομίζουμε ικανοποιητικά τις απορίες και απαντούν στα ερωτηματικά που έχουν προκύψει.

Με το παρόν υπόμνημα θα προσπαθήσουμε κι εμείς από την πλευρά μας να δώσουμε απαντήσεις στα ερωτήματα που έθεσαν οι κ.κ. Ευρωβουλευτές προς την επιτροπή, καθώς και σε όσα άλλα επιχειρήματα ακούγονται κατά καιρούς εις βάρος του έργου της εκτροπής.

Τρεις είναι οι κατηγορίες των ερωτημάτων που τίθενται:

- Η πρώτη αναφέρεται στην παραγωγή της ενέργειας και στο κόστος του έργου
- Η δεύτερη αναφέρεται στην πλεονασματικότητα των παραγομένων αγροτικών προϊόντων και την αποδοτικότητα του έργου.
- Η τρίτη κατηγορία αναφέρεται στις περιβαλλοντικές επιπτώσεις ιδιαίτερα στο Δέλτα του Αχελώου και σε οικονομικές επιπτώσεις από την εκτροπή στις περιοχές της Αιτωλοακαρνανίας

1.1 . Όσον αφορά την πρώτη κατηγορία ερωτημάτων.

Έχουν πράγματι εξετασθεί όλα τα πιθανά σενάρια αξιοποίησης των νερών του Αχελώου για την παραγωγή ενέργειας κατά μήκος του σημερινού ρού και έχει αποδειχθεί ότι η λύση της εκτροπής υπερτερεί έναντι των άλλων λύσεων αφού δίνει επί πλέον ενέργεια της τάξεως του 9,3% σε σχέση με τις άλλες λύσεις.

1.2 . Το συνολικό κόστος των έργων της εκτροπής στην πλήρη ανάπτυξη τους (έργα αποθήκευσης και μεταφοράς νερού , έργα παραγωγής ενέργειας και άρδευσης), εκτιμάται με σημερινές

τιμές ότι ανέρχεται στα 600 έως 650 δισεκατομ. Τα έργα κεφαλής που πρόκειται να ανατεθούν με βάση την προς υπογραφή σύμβαση (φράγμα και υδροηλεκτρικός σταθμός Συκιάς, σπραγγα εκτροπής και Υ/Η Πευκόφυτου), είναι έργα για την παραγωγή ενέργειας και κοστίζουν περί τα 145 δισεκατομ. (αρχική προσφορά συν αναθεώρηση).

Για την συμπλήρωση των έργων παραγωγής ενέργειας (Έργα Κεφαλής) απαιτείται η κατασκευή των Φραγμάτων Πύλης - Μουζακίου και ο Υ/Η σταθμός Μαυροματίου, το κόστος των οποίων εκτιμάται σε 65 - 70 δισεκατομ. δρχ. περίπου, οπότε το συνολικό κόστος των έργων παραγωγής ενέργειας ανέρχεται περί στα 210 δισεκατομ. δρχ. και όχι 1 τρισεκατομ. δρχ. που αναφέρεται στην ερώτηση του Κου IVERSEN.

Το ίδιο όμως κόστος για την παραγωγή αντίστοιχης ενέργειας θα έχουν τα έργα εφόσον κατασκευαστούν κατά τον ρυθμό του Αχελώου. Επομένως δεν υπάρχει διαφορά στη δαπάνη για την κατασκευή των έργων προς παραγωγή ενέργειας είτε γίνουν κατά μήκος του Αχελώου είτε κατά μήκος της Εκτροπής.

Αντίθετα στη δεύτερη περίπτωση έχουμε την αύξηση της ενέργειας κατά 9,3% και την μεταφορά του νερού προς Θεσσαλία για άρδευση 3,9 εκατ. στρεμμάτων του κάμπου με τεράστιο όφελος για την οικονομία της χώρας.

1.3. Όσον αφορά τη ΔΕΗ η οποία ζητά αποζημιώσεις ή προβάλλει διάφορες άλλες αιτιάσεις, έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Η ΔΕΗ εξ αρχής αντιτίθεται στο έργο της εκτροπής γιατί θέλει να διαχειρίζεται και να αξιοποιεί από μόνη της τα νερά στη χώρα μόνο για την παραγωγή Ηλεκτρικής ενέργειας. Υπήρχε άλλωστε σχετικός νόμος που της παραχωρούσε αυτό το δικαίωμα. Τούτο θεθαίως δεν είναι σωστό και για αυτό πρόσφατα ο σχετικός νόμος κατεργήθη.

Αυτό το καθεστώς η ΔΕΗ προσπάθησε να εκμεταλλευτεί ζητώντας συμμετοχή από την αύξηση της γεωργικής παραγωγής στην Θεσσαλία εν ήδη αποζημιώσεως.

Σήμερα και η ΔΕΗ έχει αλλάξει θέσεις και ζητά άλλα πράγματα όπως την ευθύνη κατασκευής του έργου, την διαχείριση του κ.λ.π. (επιστολή Γεν. Δ/ντή ΔΕΗ προς τον Υφυπουργό Εθν. Οικονομίας).

Το όλο θέμα εκτιμάμε ότι εντάσσεται μέσα στην προσπάθεια δημιουργίας σύγχυσης γύρω από την πορεία του έργου, πιστεύουμε όμως ότι τα προβλήματα αυτά έχουν ήδη ξεπεραστεί.

2. Όσον αφορά τη δεύτερη κατηγορία ερωτημάτων σχετικά με την κερδοφορία του έργου και την πλεονασματικότητα των γεωργικών προϊόντων έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής: (ερωτήσεις κων ANTUZZI DOWE)

2.1. Η κερδοφορία του έργου έχει να κάνει με το ύψος της τιμής πώλησης των προϊόντων αλλά και με το κόστος παραγωγής τους. Η σχέση μεταξύ αυτών των δύο τιμών είναι εκείνη που προσδιορίζει το όφελος και όχι μόνο οι τιμές πώλησης.

Σοβαρός παράγοντας κόστους στις ποτιστικές καλλιέργειες είναι το νερό για την άρδευση. Το έργο της εκτροπής θα δώσει νερό με πολύ φθηνότερο κόστος από το σημερινό που αντλήται από τις γεωτρήσεις άρα κόστος παραγωγής μικρότερο και

προϊόντα περισσότερο ανταγωνιστικά. Όλες οι μελέτες για την οικονομικότητα του έργου έχουν δείξει ότι το έργο είναι από τα πλέον αποδοτικά. Αλλωστε τα έργα αυτά κατασκευάζονται πάντα ως έργα πολλαπλού σκοπού και η ωφελιμότητα τους εκτιμάται συνολικά και όχι από μια μορφή εκμετάλλευσης.

2.2 . Η Ελλάδα είναι η χώρα με τις μεγαλύτερες δυνατότητες παραγωγής, εξειδικευμένων και μη, γεωργικών προϊόντων λόγω κλιματολογικών και εδαφολογικών συνθηκών. Εξ άλλου το νερό από το έργο της εκτροπής δεν είναι δυνατόν να έρθει στον κάμπο και να τον αρδεύσει (να γίνουν δηλ. όλα τα έργα μεταφοράς και άρδευσης) νωρίτερα από μία δεκαετία.

Μέσα σε αυτό το χρονικό διάστημα υπάρχει η δυνατότητα και ο χρόνος να γίνουν όλες οι απαιτούμενες αναδιαρθρώσεις και τα προγράμματα και να εφαρμοστούν νέες τεχνολογίες ώστε τα παραγόμενα προϊόντα να μην είναι πλεονασματικά αλλά συμπληρωματικά και απαραίτητα για την ζωή των λαών της Κοινότητας και του Κόσμου. Αλλωστε το θέμα του ανταγωνισμού είναι και θέμα εξευρέυσεως αγορών εντός αλλά και εκτός Κοινότητας.

Πως είναι δυνατόν άλλωστε να προσδιοριστεί από τώρα ποιά θα είναι μετά από μία δεκαετία η αγροτική πολιτική της Κοινότητας όταν οι συνθήκες αλλάζουν ριζικά σε πολύ μικρά χρονικά διαστήματα; Το μόνο βέβαιο είναι με την αλματώδη αύξηση του πληθυσμού της γής που παρατηρείται, ότι οι ανάγκες διατροφής της ανθρωπότητας ιδιαίτερα σε γεωργικά προϊόντα θα είναι πολύ μεγαλύτερες από σήμερα εν πάση δε περίπτωση και η Ελλάδα κάτι πρέπει να παράγει αφού έχει τις δυνατότητες γιατί δεν μπορεί και δεν πρέπει να μείνει η χώρα των υπηρεσιών και του Τουρισμού.

3. Η τρίτη κατηγορία ερωτημάτων αναφέρεται στις επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Όταν αναφερόμαστε στο περιβάλλον έχουμε την άποψη ότι πρέπει να εξετάσουμε τα προβλήματα όλων των περιοχών που αφορά το έργο εν προκειμένω και της Αιτωλοακαρνανίας (Αχελώος) και της Θεσσαλίας (Πηνειός) και όχι μόνο της μίας.

-Για την πλευρά της Αιτωλοακαρνανίας και του Δελτα του Αχελώου:

Το 1989 εκπονήθηκε από ομάδα ειδικών επιστημόνων των συναρμόδιων Υπουργείων (ΥΠΕΘΟ, ΥΒΕΤ, ΥΓΕ, ΥΠΠΕΧΩΔΕ) η ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΕΛΤΑ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΠΗ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ.

Από τη μελέτη αυτή προκύπτει ότι:

Στα Οικοσυστήματα της περιοχής έχουν δημιουργηθεί αρκετά προβλήματα ,όχι από έλλειψη νερού - νερό υπάρχει άφθονο-αλλά από προγραμματισμένες ή απρογραμμάτιστες ανθρώπινες επεμβάσεις,όπως είναι η αλυκοποίηση περιοχών, αποξηράνσεις, αποψηλώσεις, μπαζώσεις, απόρριψη σκουπιδιών, αυθαίρετη δόμηση κ.λ.π. και από μη προσήκουσα διαχείριση των νερών αφού η λειτουργία του ποταμού προσδιορίζεται από την ύπαρξη των φραγμάτων (Κρεμαστά-Καστρακι-Στράτος) την ευθύνη της λειτουργίας των οποίων έχει αποκλειστικά η ΔΕΗ η οποία τα

χρησιμοποιεί για την παραγωγή ενέργειας.

- Οι λιμνοθάλασσες της περιοχής και ιδιαίτερα η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου δεν επηρεάζεται σημαντικά από την συνολική ποσότητα του νερού που το ποτάμι εκβάλλει, αλλά από άλλες παρεμβάσεις και επιβαρύνσεις που έχει υποστεί μέχρι σήμερα. *από τη Δεσφυνία τον 70 και 80*

- Σημαντικότερη είναι η ύπαρξη στο ποτάμι μιας σταθερής ελάχιστης παροχής σε όλη τη διάρκεια του χρόνου για τη συντήρηση των υδροβιότοπων και όλου του οικοσυστήματος. Το βέβαιο είναι, ότι όλα τα προβλήματα μπορούν να αντιμετωπισθούν, εφόσον γίνει κατάλληλη διαχείριση των υδατικών πόρων, ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα προστασίας και γίνουν οι απαιτούμενες διορθωτικές παρεμβάσεις, αλλά και η συμπλήρωση αν θέλετε των απαιτούμενων έργων υποδομής για την περαιτέρω ανάπτυξη της περιοχής.

- Για τούτο, επειδή δηλαδή υπάρχει η δυνατότητα σημαντικής βελτίωσης της σημερινής κατάστασης, η Ομάδα μελέτης δεν αξιολογεί σαν σημαντική επιβάρυνση, την αφαίρεση του 20% της ποσότητας των νερών του Αχελώου που θα οδεύσουν προς Θεσσαλία μετά την εκτροπή, δεδομένου ότι αυτή η επιβάρυνση αντιμετωπίζεται με επανορθωτικά μέτρα που η ίδια προτείνει. Τούτο είναι σωστό και αληθές γιατί υπάρχει η δυνατότητα με σωστή διαχείριση έστω και με απώλεια μιας μικρής ποσότητας ενέργειας να μείνει σταθερή η ελάχιστη παροχή του ποταμού και να μην επηρεασθούν οι υδροβιότοποι. Όσο δε επίμονα και συστηματικά λαμβάνονται τα μέτρα που προτείνονται τόσο θεαματικότερη θα είναι πιστεύουμε η βελτίωση και της σημερινής κατάστασης στο Δέλτα του Αχελώου. - Με βάση αυτά τα στοιχεία και αυτές τις κατευθύνσεις το αρμόδιο Υπουργείο Περιβάλλοντος και Χωροταξίας με τις υπ' αρ. 16058/91 και 61414/21.4.92 Αποφάσεις του εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων εκτελέσεως του έργου θεσπίζει επανορθωτικά μέτρα για το περιβάλλον σε όλη την έκταση των έργων της εκτροπής δηλαδή στο δέλτα του Αχελώου, στη Μεσοχώρα, στη Συκιά, στη σήραγγα εκτροπής, στην Πύλη και Μουζάκι.

Όσον αφορά τις αρδεύσεις και τις ιχθυοκαλλιέργειες και κατ' επέκταση τις οικονομικές επιπτώσεις, από τη μείωση της ποσότητας του νερού προς την πλευρά της Αιτωλοακαρνανίας, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι η άποψη αυτή δεν ευσταθεί, δεδομένου ότι τα νερά της περιοχής είναι πλεονασματικά και χύνονται σήμερα μετά την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στη θάλασσα. Το ίδιο θα εξακολουθεί να συμβαίνει και όταν το 20% της συνολικής ποσότητας οδεύσει προς Θεσσαλία, αφού όπως προαναφέραμε, οι ανάγκες της περιοχής συμποσούνται σε 2 δίσ εκατομ. μ³ περίπου ενώ θα παραμείνουν μετά την εκτροπή περίπου 3,5- 4 δίσ εκατομ. μ³.

-Αντιθετα από την πλευρά της Θεσσαλίας, όπως προαναφέραμε τα περιβαλλοντικά προβλήματα είναι οξύτερα, οι δε επιπτώσεις από την έλλειψη νερού στην οικονομία της περιοχής αλλά και της Εθνικής Οικονομίας είναι σοβαρότερες.

Αναφέρουμε την υποβαθμισμό της στάθμης των υπογείων νερών. Οι γεωργοί σήμερα αντλούν από βάθος 200 και πλέον μέτρων με τεράστιο κόστος ανα μ³ νερού, μεγάλη συνεπώς

επιβαρυνση του κόστους παραγωγής, αλλά και με σημαντική μείωση αυτής καθ'αυτής της παραγωγής. Οι επιπτώσεις στο πορώδες του εδάφους από την αφαίρεση του λεπτόκοκκου υλικού λόγω αντλήσεως και συνεπώς στην ευστάθεια του είναι σοβαρές. Σοβαρές επίσης είναι οι επιπτώσεις στη χλωρίδα και πανίδα των περιοχών .

-Το οικοσύστημα του Πηνειού ποταμού καταρρέει, αφού το ποτάμι το καλοκαίρι έχει μηδενική παροχή.

Σε μεγάλα τμήματα το ποτάμι δεν έχει την ικανότητα αυτοκαθαρισμού, το δε νερό του είναι ακατάλληλο προς ύδρευση

Ηδη η πόλη της Λάρισας, υδροδοτείται από γεωτρήσεις με μεγάλη πιθανότητα να μείνει χωρίς νερό για τους λόγους που αναφέραμε παραπάνω.

Η μόλυνση του ποταμού, παρά τα έργα βιολογικού καθαρισμού που έγιναν στις μεγάλες Θεσσαλικές πόλεις, επεκτείνεται το δε Δελτα του ποταμού έχει σχεδόν καταστραφεί από έλλειψη νερού αλλά και από ανθρωπογενείς και εδώ δραστηριότητες.

Μετά από όλα τα παραπάνω, γίνεται φανερό ότι το πρόβλημα για τη Θεσσαλία δεν είναι πρόβλημα διαχείρισης νερών, αλλά κυριολεκτικά πρόβλημα ελλειψης νερού και σήμερα ο μόνος τρόπος για να ξεπεραστεί είναι η κατασκευή του έργου της εκτροπής των νερών του άνω ρού του Αχελώου προς τη Θεσσαλία.

Σ' αυτή τη θέση πιστεύουμε ότι θα συμφωνήσουμε όλοι, γιατί είναι η μόνη επιλογή και είναι προς το καλό της Θεσσαλίας, της Ελλάδας και της Κοινότητας.

ΛΑΡΙΣΑ 5-5-92

Η ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ
ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΘΕΑΣΣΑΛΙΑΣ ΓΙΑ
ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΚΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ
ΑΧΕΛΩΟΥ.